СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 128. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 4-го ЧЕРВНЯ 1949. — No. 128. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, JUNE 4, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

НОВИЙ БИЛ ПРО ДОПУЩЕННЯ СКИТАЛЬНИКІВ ПРИЙНЯТИЙ В НИЖЧІЙ ПАЛАТІ

Вашингтон, 2. червня. — Голосуванням на око прийняла палата репрезентантів законопроєкт для пошрення іміграції з европейської скиталыщини до Злучених Держав. Бил піде ще до сенату для вирішення. Нижча палата прийняла проєкт, ухвалений правничою комісією з одною важливою зміною, щоб кожен новий імігрант складав присягу, що він ніколи перед тим не належав до комуністичної організації. Цю клявзулю ухвалено несподівано після того, як конгресмен Ед. Косет з Тексас подав аргумент, що яких 500,000 емігрантів в Европі, які прийшли туди з-під совєтського режиму після 22 грудня 1945, були вислані комуністами для підривної роботи і для шпигунства. Конгресмен Джеймс С. Дейвіс поставив негайно поправку, щоб нові імігранти складали некомуністичну присягу і на цю поправку згодився автор теперішнього билу, конгресмен Емануел Селер. Її прийнято подавляючою більшістю голосів.

Засадничі точки нового законопроєкту такі: Має бути допущених разом 339,000 нових імігрантів зі скитальщини до 1 червня 1951 р. Скитальцями вважаються такі особи, які опинилися на еміграції до 1 січня 1949 р. Коли хто приїхав уже до Америки після тої дати, але перед 30 квітня 1949 р. має право внести прохання впродовж двох років, щоб йому признати право постійного побуту в Америці. Зноситься всякі обмеження щодо краєвого походження й релігії, але першенство мають дальше фармерські робітники. Польські вояки, які перебувають тепер в Англії, в числі 18,000, мають право приїхати як імігранти. Поза квоту буде допущених 5,000 сиріт, замість дотеперішнього числа 3,000. Утікачі з Шанхаю, в числі 4,000, вважаються за скитальників. Половина німців, які булипрогнані з ненімецьких країн, мають право вступу до Америки. Половина з допущених імігрантів буде зарахована на правильну квоту країн, які мали встановлену квоту для імігрантів перед війною. Кожний імігрант мусить мати запевнення мешкання й праці, як це було дотепер, а уряд має прийти з допомогою, у такий спосіб, що комітети які займаються переселенням, будуть могли дістати позичку з Ріконстрокшен Файненс Корпорейшен у висоті 5,000,000 долярів на свою працю.

ПОНАД 300 МІЛЬЙОНІВ НА ПРОБУ КЕРІВНИХ СТРІЛЕН.

Сенатська комісія збройних сил ухвалила виасигнувати $311,000,000 на побудування засобів для випробування суперсонічних і керівних стрілен. Законопроєкт у цій справі дістав першенство перед усіми іншими билами про озброєння. У найближчому році буде видано $54,000,000 на централю для великого інженерського проєкту, в якому буде працювати 6,000 людей. Крім того буде побудованих шість вітрових тунелів. Секретар оборони виявив, що вже є готові моделі керівних стрілен зі швидкістю 6,000 миль на годину.

КОМУНІСТ НЕ МАЄ СУМЛІННЯ — ЗІЗНАЄ ЧЕМБЕРС У СУДІ.

Ню Йорк. — Витакер Чемберс, як свідок на суді проти обвинуваченого в кривоприсязі Алджера Гісса, ствердив, що він дістав від нього документи департаменту стейту в справі виробу амуніції, призначені для вжитку сенату, в лютім 1937 р. і в квітні 1948 р. Чемберс самий був у тому часі комуністом і посередником між нелькальними урядовцями департаменту стейту й комуністичною шайкою шпигів і тому дістав у свої руки ці документи від Гісса для передачі їх в руки Совєтів. Чемберс ствердив, що Гісс був комуністом а Гісс свого часу заперечив це під присягою. Оборонець Гісса, адвокат Пол Страйкер пробував ослабити довіря судейської лави до свідка й витягнув проти нього закиди, на які свідок мав дати свою відповідь. Отже питався свідка адвокат: „у жовтні 1937 р. ви були комуністом з метою скинення американського уряду насильним способом. Чи так?" — „Так" відповів Чемберс. — „А ви присягали обороняти конституції, коли ви приймали становище в департаменті стейту. Отже ви присягали фальшиво, щоб обманути Злучені Держави та дістати джаб?" — „Так, дійсно" — казав свідок. Потім пішли дальші запити: „Як працівник уряду ви побирали чеки від Дядька Сема, переміняли їх на готівку, хоч ви знали, що ви дістали їх через видурювання та обман?" — „Так було" — каже свідок. — „І ви не мали ні стиду ні сумління так робити?" пішов дальший запит. — „Я хочу сказати, що я був комуністом і мене сумління не гризло" — відповів Чемберс. — „Це значить, що таке питання, як питання добра й зла, як це признає пересічний американець, вас не турбувало?" — „Так було справді" — заявив свідок і при цім суддя Кавфман перервав розправу.

УХВАЛЕНО ЗАКОН ПРО СХОВ ЗБІЖЖЯ.

Вашингтон. — Після довгого застою в переговорах між обома палатами над законопроєктом про схов надвишки збіжжя, ухвалено бил на підставі компромісу й передано президентові до підпису. Закон дає право Корпорації Кредитів для Товарів подбати за схов для надпродукції зі жнив, головно збіжжя на те, щоб дати фармерам спроможність його продати по відповідній ціні, а з другого боку дістати кредити з уряду на дальші засіви. Новий закон прийде в допомогу фармерам з південного заходу, де нагромадились великі припаси збіжжя. Морська комісія згодилася відступити кораблі „Ліберті" на схов збіжжя. Сховом буде управляти рада, складена з шости людей.

ПРЕЗИДЕНТ ВВАЖАЄ ЗАСОБИ ДЛЯ ОЗБРОЄННЯ ЕВРОПИ ЗА ПРИМУСОВІ

Вашингтон, 2 червня. — Ні президент Труман, ні департамент стейту не погребали надій на ухвалення теперішньою сесією конгресу засобів для озброєння Европи. Бил для виасигнування півтора більйона долярів на цю справу є злучений з відновленням допомоги для Греції й Туреччини і з одобренням Атлантійського Пакту. Бил у цих справах уже начеркнений, одначе його не предложать конгресові, доки президент Труман не дасть знати, що вже наспів час. Перед ухваленням билу для озброєння має ще бути ухвалений робітничий закон, а сенат мусить ратифікувати Атлантійський Пакт. Фонди для Греції й Туреччини вистачать тільки до 1 жовтня, й тому нові фонди мусять бути ухвалені, заки конгрес розійдеться на вакації. При цій нагоді конгрес мусітиме теж вирішити засоби для озброєння Европи, бо вони містяться в тому самому законопроєкті.

ЕСПАНІЯ НЕ ДІСТАНЕ ПОЗИЧКИ, ЗАЯВЛЯЄ ТРУМАН

Підчас пресової конференції президент Труман заявив, що він не згодиться на уділення позички Еспанії з Експортово-Імпортового Банку, як цього надіялися деякі кола. Недавно прибувший з Еспанії Андрес Морено, представник генерала Франка, повів агітацію серек законодавців, що Еспанія схильна закупити в Америці 300,000 балів бавовни й мільйон тон пшениці, коли Еспансько-Американський Банк дістане позичку у висоті 54-90 мільйонів долярів. Заява Трумана вбиває такі надії. Укладання політики відносно Еспанії лежить в руках трьох членів делегації до Обєднаних Держав, а це: пані Френклин Д. Рузвелт, Джана Фостера Доллеса й Бенджамина Когена.

АМЕРИКА ВИЗНАЄ НОВУ ДЕРЖАВУ КІРЕНАЙКИ

Вашингтон. — Уряд Злучених Держав одобрив ново створену державу Кіренайки і визнав законним уряд Еміра Сенуссі в Бенгазі. Кажуть, що визнання є несподіванкою для Італії тому, що досі тільки Англія форсувала незалежність цеї країни. Причиною такого кроку є страх перед негодуванням арабського світу. Араби грозили ворожими затіями, коли б Кіренайка була признана Італії як колонія. Це стратегічна околиця, яка обіймає частину Лібії й сусідує з Єгиптом на сході, а з Триполітанією на заході.

СВІТОВИЙ ДОГОВІР ПРО ПШЕНИЦЮ В СЕНАТІ

Сенатська комісія закордонних справ одобрила одноголосно Міжнародний Пшеничний Договір і передала його повному сенатові до ратифікації. Договір був складений в березні й підписаний 42 країнами. Він має на меті запевнити всім країнам світу постійне постачання пшениці для їхніх потреб за справедливу ціну. Бил мусить бути ратифікований перед розпущенням конгресу на вакації. Секретар рільництва Чарлс А. Бренан домагається ратифікації, щоб помогти американським фармерам продати закордон надвишку збіжжя на рік 1949-50.

Н. Й. ТАЙМС СПРОСТОВУЄ В СПРАВІ „ГОМОНУ УКРАЇНИ"

Ню Йорк Таймс в понеділковому виданні був надрукував повідомлення про велику імпрезу „Гомін України" в Ню Йорку, підкреслюючи, що вона відбулася на цілі ЗУАДКомітету та що мала за завдання відзначити 300-річчя тріюмфального в'їзду гетьмана Богдана Хмельницького до Києва. В повідомленні, в якому теж стверджується, що велика заля Карнегі Голл була битком набита глядачами, та називається виконавців головних роль, помилково подано, що крім співів і танців в програмі „говорено по російськи". Це викликало хвилю протестів з боку приявних на імпрезі глядачів і Н. И. Таймс у виданні з 2-го червня спростовує помилку, стверджуючи, що „Гомін України" був переданий в українській а не російській мові.

УКРАЇНЕЦЬ ПЕРЕПЛИВ ОРІНОКО.

Агентство Юнайтед Пресс повідомляє з Каракас, Венесуеля, що українець Дмитро Маріян в дні 2-го червня переплив могутню ріку Оріноко, другу по величині в Південній Америці. Це перший раз в історії пощастило пливакові „взяти" цю ріку в тому місці, де її ширина виносить 5 миль. Оріноко, крім того, визначається своєю бурхливістю. Дмитро Маріян походить з під-совєтської України. Переплисти Оріноко забрало йому одну годину і 55 мінут часу.

ПРАКТИКА З УКРАЇНИ В БОРОТЬБІ ПРОТИ ЦЕРКВИ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

Прага, 3 червня. В теперішній стадії своєї боротьби проти Католицької Церкви в Чехословаччині, большевики почали з великою точністю використовувати свою практику з боротьби проти тої ж церкви в Західній Україні. Це виходить виразно з виступу одного суспендованого католицького священика, Йозефа Лукаковіча, проти празького архиепископа Йозефа Берана. Архиепископ, як відомо, загрозив суспендою всім священикам і екскомунікацією всім вірним, які активно піддержуватимуть комуністичний уряд в його боротьбі проти церкви. Суспендований вже раніше за участь у виборах Лукаковіч звернувся тепер на сторінках урядової комуністичної преси до всього духовенства, закликаючи його до непослуху архиєпископові та до піддержки уряду і режиму. В своєму зверненні Лукаковіч погрожує і твердить, що теперішнього розвитку в тій країні вже нікому не завернути та що майбутність змете з дороги усіх тих, хто цему противиться. Рівночасно в пресі почалася інтенсивна акція та заклики священства до відступництва, використовуючи до цього острожно вже й одного епископа. Ціла акція дуже нагадує історію з вбитим опісля о. Гавриїлом Костельником в Західній Україні.

ЗНОВУ ЗАВОРУШЕННЯ В ТРІЄСТІ

Трієст, 3 червня. Вчора тут відбувалася комуністичне віче, що мало на меті маніфестацію в користь Комуністичного Інформаційного Бюра. Около 30,000 противників комунізму виступили проти цеї маніфестації і з того вив'язалася бійка, в якій було поранених 20 осіб.

ТУРЕЦЬКИЙ ПОСЛАНЕЦЬ ВБИТИЙ В СОВЄТАХ

Анкара, Туреччина, 3 червня. Турецьке міністерство закордонних справ повідомило про загадочну смерть від кулі турецького дипломатичного куріера, що був в дорозі з Москви до Анкари. Совєтський уряд повідомив, що післанець застрілився сам в своєму переділі в потягу. Турецький уряд домагається подрібного вияснення факту.

СТРАШНА ТРАГЕДІЯ СКИТАЛЬЧОЇ РОДИНИ В КАНАДІ.

В Тернополі, в провінції Саскачеван в Канаді, трапилася страшна трагедія одної української скитальчої родини, яка там нещодавно приїхала. Канадійський українець Теодор Адамович, фармер в тій місцевості, спровадив зі скитальщини українця Балацького з жінкою. Балацькому не дуже подобалося життя в Канаді і він часто нарікав. Адамович кпив собі за це з Балацького, доводячи його до великої злости, тим більше, що Балацький був дуже нервовий і перечулений. Жінка Балацького погоджувалася з думками про Канаду з Адамовичем і це дало Балацькому причину підозрівати її в подружій зраді з ненонатим Адамовичем, хоча на це не було жадних доказів. В приступі шалу ревнощів Балацький зарубав сокирою Адамовича, свою жінку і свого 6-літнього сина, а себе так поранив, що незабаром помер в лікарні.

Теодор Адамович походив з Вілозірки Збаразького повіту в Західній Україні. До Канади він приїхав ще в 1905 році і доробився більшого майна. Він був солідною і жертвенною людиною, радо допомагав людям в потребі і тому його трагічна смерть викликала в усіх щирий жаль. При цій нагоді варто згадати, що Тернопіль в Саскачевані заснували переселенці зі Збаразького повіту. Вони хотіли назвати цю місцевість Збаражем, але, тому, що місцевість тої назви вже є в провінції Манітоба, вони дали своїй оселі назву другого більшого міста українського Поділля, Тернополя.

З.Д.А. И КАНАДА ПОЧАЛИ СПІЛЬНУ ПРАЦЮ ДЛЯ ПРОМИСЛОВОЇ МОБІЛІЗАЦІЇ

Вашингтон. — Злучені Держави й Канада почали вже виробляти спільні пляни для промислової мобілізації на випадок війни.

ТАЄМНІ НАРАДИ В СПРАВІ БЕРЛІНА

РАДА ЗАКОРДОННИХ МІНІСТРІВ ОБГОВОРЮЄ АМЕРИКАНСЬКІ ПРОПОЗИЦІЇ.

Париж, 3. червня. — На пропозицію державного секретаря Діна Ачесона, Рада Міністрів закордонних справ чотирьох великодержав рішила вчора відбути таємне засідання для обговорення американського пляну щодо відновлення обмеженої чотиродержавної контролі колишньої столиці Райху, скасування, зглядно обмеження права вета, переведення в усіх секторах вільного голосування під наглядом окупаційних властей і вибору одного міського управління та встановлення відповідного окупаційного статуту. Американський секретар стейту вніс свої пропозиції після нарад з міністрами Британії і Франції. Згідно з американським пляном, в цілому Берліна мали б відбутися під чотиро-державною контролею вільні вибори до тимчасового міського управління, яке діяло б під обмеженою контролею окупаційних властей та на підставі конституції з 1946 року, приготовляючи постійну конституцію для міста. Американський плян передбачує в дальшому обмеження чотиро - державної контролі щодо міського законодавства та міських урядників. Ачесон висловив думку, що всі ці пропозиції можна б свобідно обміркувати на таємному засіданні і на це погодилися інші міністри. В західних колах висловлюється поважні сумніви, чи Совєти погодяться на вільні вибори в їхньому секторі та на обмеження права вета, що вони вже раніше дали недвозначно до зрозуміння.

СТРАЙКУЮЧІ ЗАЛІЗНИЧНИКИ В БЕРЛІНІ ВІДКИНУЛИ СОВЄТСЬКИЙ КОМПРОМІС.

Берлін, 3. червня. — 15,000 не-комуністичних залізничників в Берліні, що вже 14 днів страйкують, домагаючись від контрольованої Совєтами дирекції залізниць виплати їхньої заробітної платні в західно-німецькій валюті, відкинули вчора величезною більшістю голосів совєтську компромісову пропозицію щодо виплати 60% платні в західній і 40% в східній валюті, та рішили продовжувати страйк. На всіх уповноважених до голосування 13,477 голосували проти совєтських пропозицій, 398 готові були їх прийняти, а 788 здержались від голосування.

ВІНСТОН ЧОРЧИЛ І 17 ПОСЛІВ ІМЕНОВАНІ ДО РАДИ ЕВРОПИ.

Лондон, 3. червня. — Британський премієр Атлі повідомив, що Вінстон Чорчил та 17 інших членів парляменту були іменовані британськими офіціяльними представниками до створеної недавно Ради Европи. Між іменованими представниками є члени всіх заступлених в парляменті партій.

БРИТАНІЯ ТУРБУЄТЬСЯ ОБОРОНОЮ ГОНГ КОНГУ

Лондон, 3. червня. — Британський міністер оборони, А. В. Александер, виїхав вчора військовим літаком в дво-тижневі відвідини на Близький і Далекий Схід. Цілей подорожі міністра офіціяльно не подається, але в поінформованих колах вважають, що її головною метою є провірити оборонні спорди в Гонг Конг.

ГОСПОДАРСЬКІ ТРУДНОЩІ НА СХОДІ ПРИЧИНОЮ СОВЄТСЬКОГО „УГОДОВСТВА"

Бєлград, 3. червня. — Югославська преса надрукувала цілий ряд інтересних повідомлень про постійно зростаючі господарські трудноші в Совєтах та в країнах совєтських сателітів, зокрема в Болгарії і Альбанії. Тоді як свої власні труднощі совєтська влада вже вміє полагоджувати про допомозі концентраційних таборів і масових чисток голодних „ворогів народу", справа дещо трудніша в сателітських країнах, що до такого „добробуту" ще не цілком привикли. Ці господарські трудноші мали б бути одною з головних причин підозрілого совєтського „угодовства" до Заходу в останніх часах.

ПРОБА КАПІТАЛІЗМУ В ІТАЛІЇ.

Рим, 3. червня. — Місцеві і закордонні спеціялісти зі зростаючим інтересом приглядаються господарському розвиткові в Італії, вважаючи його за рішальну пробу модерного капіталізму. Діло в тому, що при допомозі пляну Маршала в Італії пощастило не тільки зупинити, але й повести успішну боротьбу проти зростаючого комунізму і черговим завданням є створити і закріпити в країні такий економічний лад, щоби під кожним оглядом був справедливий для всіх прошарків населення та запевняв йому відповідний рівень життя. Стверджується, що під цим оглядом залишається ще багато дечого зробити, хоча прогрес вже помітний.

Б. АМЕРИКАНСЬКИЙ ВОЯК „ЗАЛЮБИВСЯ В НІМЕЧЧИНІ" І ХОЧЕ БУТИ НІМЦЕМ.

Франкфурт, 3-го червня. — Бувший вояк Американської Армії, Деніел МекКарті з Лонг Айленд, зголосив свою резигнацію з американського громадянства і хоче стати „німцем", кажучи, що „залюбився в Німеччині". На запити кореспондентів МекКарті виявив, що в це не вмішана жадна дівчина, тільки йому подобалася Німеччина, німці та німецький спосіб життя. Після закінчення військової служби МекКарті дістався в американську зону Німеччини нелегально і в тій справі його переслухувано.

ОРГІНЗАЦІЯ ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ В АНГЛІЇ.

Лондон, 3. червня. — В британському парляменті внесено законопроєкт для підготовки цивільної оборони в мирних часах на випадок війни. Вже в жовтні мала б початися її організація, що буде базуватися на добровільній службі та не буде обмежена ані віком ані часом.

АЙСЛЕР В БЕРЛІНІ.

Берлін, 3. червня. — Гергард Айслер, відомий п'ятиколонний комуністичний діяч, що недавно втік з Америки, приїхав вчора до Берліна і просто пішов до головної квартири комуністичної партії.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і Закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA." P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СКРІПЛЯТИ СИЛИ, ГАМУВАТИ ПРИСТРАСТІ

З европейської скитальщини далі доходять до нас вісті, що в українському громадсько-політичному житті ще далі не все гаразд. Не будемо розписуватись широко теж і тим разом над тими недомаганнями, добре розуміючи, в яких неприродних обставинах твориться українське життя на чужині та скільки різних потрясень пережили ті, що бажали б далі вірно служити українській справі, хоч і на різні лади. До того важко припускати, щоб навіть у найтяжчих обставинах і серед найбільшого розбиття, таки не прийшла вкінці година загального опамятання. Повстання Української Національної Ради вказувало б, що до цього опамятання уже йде. Тому, що початок великого діла зроблений, годі не вважати великим промахом кожну акцію, яка УНРаду підкопує, добиває чи руйнує.

Україна, яка за довгі віки свого поневолення перший раз має поза своїми кордонами велику масу своїх національно й політично свідомих дітей на волі, надіється бачити в тих дітях достойного оборонця та сміливого речника її визвольних змагань. Але тим оборонцем і речником можуть ці діти стати в сучасну пору в широкому світі тільки тоді, коли стоятимуть з власної волі й з власного глибокого переконання в ряді демократій, звернені одним фронтом проти ворога й гнобителя України. Щойно тоді ці, що будуть говорити від імені того ідейного й здисциплінованого фронту, зможуть викликати у сильних цього світу цікавість тим фронтом ближче заінтересуватись, а тим самим теж і цею великою справою, задля якої той фронт сформувався. Хто з українських провідників ще досі цього не добачує і по такій дорозі не ступає, той таки вже ніяк не надається на провідника, до якої партії й гурта він не належав би, якою заслуженою у минулому людиною він не був би.

Не на чужині вирішується влада України і не на чужині роздаються українські мандати, титули тощо. На чужині тільки гідно вшановується Укрнаїнське Імя та пролято в його обороні священну кров і вірно служиться українській визвольній ідеї. На чужині вважається тому на те, що світ готов судити культуру Рідного Краю та політично-державницький змисл і хист тих, що живуть під окупантом, по тій поставі, яку виявляють українці поза Україною, зокрема ті, що називають себе сіллю землі. Світ не дуже склонний розуміти причини розбиття української політичної еміґрації, брати під увагу довголітню неволю українського народу й ту величезну трагедію, яку довелось йому переживати в останніх десятках років, чи теж душевні заломання нещасних ізгоїв, вигнанців з рідної землі. Для чужинців якраз це, як поводиться українська політична еміґрація, що мала би бути елітою українського народу, є фактом, з якого вони витягають часто далеко йдучі заключення про цілий український нарід та Україну.

Є ще час українській політичній еміґрації в Европі багато направити і багато добра зробити. Тому пишемо ці слова в переконанні, що вони ще до когось промовлять. Україна жде від своїх дітей на еміґрації чогось іншого від новин про те, як вони роками дебатують і ведуть переговори над тою чи другою назвою свого верховного політичного тіла, його реорганізацією, числом мандатів, виборами на чужині й т. п. І не розбрату жде Україна від української преси на чужині, яким ця преса від років переповнена. Україна потребує сьогодні усіх сил усеї української еміґрації в світі для одної, великої акції, спрямованої на її визволення.

Успіхи наполегливої праці

Три тисячі осіб минулої неділі з одушевленням приглядалися і милувалися прекрасною імпрезою, що її під назвою „Гомін України" влаштувала американсько - українська молодь митрополитальної округи Ню Йорк і Ню Джерзі, для вшанування 300-річчя тріюмфального в'їзду гетьмана Богдана Хмельницького до визволеного ним Києва. Навіть найбільші песимісти і мальконтенти признають, що це була під кожним оглядом небуденна імпреза, як щодо своєї програми, так і її виконання. Але навряд, чи крім безпосередніх організаторів і виконавців цеї імпрези є багато таких осіб, які цілком здавали б собі справу з того, скільки жертвенного труду, часу і старань та коштів вложено в підготовку цеї імпрези. Її бо недільний успіх аж ніяк не впав організаторам — як кажуть — з неба, але був логічним наслідком мозольних зусиль. Власне це хочеться насамперед підкреслити, бо це насамперед править за головну передумову успіху не тільки в тій, але й кожній іншій галузі суспільно - громадського життя.

Свої весняні музично-танцювальні фестивалі Митрополитальний Комітет американсько-української молоді започаткував в теперішній формі перед трьома роками. Перший фестиваль відбувся в 1947 році в невеликій залі Вашинґтон Ірвінґ Гайскул, з участю около 30 осіб на сцені та около 400 на залі. Другий фестиваль минулого року вже відбувся в більшій залі Скул оф Фешен Дізайн, з участю около 60 осіб на сцені та приблизно 700 на залі. Цьогорічний Фестиваль вже відбувся в найбільш репрезентативній концертовій залі нашої митрополії, в Карнеґі Голл, та з участю около 100 осіб на сцені і приблизно 3,000 на залі. Це справді „карколомний" прогрес, який не має прецеденсу в нашому громадському житті, та який дозволяє на далекойдучі висновки.

Першусього треба ствердити, що не всю вину за помітний занепад ширшого заінтересування нашими громадськими і культурними справами можна звалювати на „Ню Йорк", іншими словами на нюйорську українську громаду. Приклад „Гомону України" переконує, що коріння того занепаду лежать радше в організаторах подібних публичних виступів та їх легковажного ставлення до публіки. Народу, громади не обдуриш, а хто намагається це робити, той найчастіше сам виходить дурнем. Теж не завжди можна прикриватися „патріотизмом" та „громадськими обов'язками" і вимагати від громади заінтересування, жертвености і зрозуміння до того, до чого самому не виявляється належного зрозуміння. Під цим оглядом прямо громадський злочин поповнюють ті, що виходять з чим небудь, що виставляють п'єсу, дають концерт чи влаштовують іншу імпрезу тільки на те, щоби „проявитися", щоби відчіпного „зробити своє" з нагоди одної чи другої річниці, або якнебудь зібрати фонди на хоч би і найкращу ціль. Власне таким легкованенням публіки і такою халтурою багато з наших громад довели до того, що на їхніх імпрезах залі світять пусткою, або що публіка виходить з них з несмаком, огірченням і жалем за втрачений час. Від того починається декаданс і в усіх інших проявах громадського життя.

Митрополитальний Комітет в Ню Йорку, а за ним вже і деякі інші організації та комітети по інших місцевостях, роблять під цим оглядом благословенний перелом. Хто тепер, після „Гомону України", поважиться „доказувати" і переконувати, що, мовляв, „не можна", „нема сил" і т. п.? Бо, власне, „Гомін України" доказує і переконує, що все є і все можна, якщо приложиться рук та виявиться досить доброї волі. Організатори і виконавці „Гомону України" найкраще знають, що ця імпреза не була вже кінцевим завершенням наших сил і можливостей, хоча вона на багато перевищувала все, що доводилося бачити на нашій сцені за останні часи. Вони найкраще здають собі справу, що „рум фор імпрувмент" ще й тепер не є вичерпаний і замкнений і вони цілком певно підуть шляхом дотеперішнього прогресу та поліпшувань і вдосконалювань. Але це повинні взяти собі до серця теж всі інші групи і товариства та постійно працювати для поліпшення та піднесення на все вищий і вищий рівень наших громадських імпрез. Звичайно, ми свідомі, що до цего не завжди і не в усіх місцевостях є однакові можливості, але немає перешкод і трудноцця, яких не можна б перемогти наполегливою працею. Сама тільки „добра воля" тут не вистачає, ані проблеми не розв'язує. Жертвенної праці і труду потрібно, тоді й успіхи будуть. Митрополитальний Комітет нашої молоді дав під цим оглядом найкращий приклад і в цьому його чергова велика заслуга.

ОБОВЯЗКОМ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ Є, НАЛЕЖАТИ НЕ ТІЛЬКИ САМОМУ ДО СОЮЗУ, АЛЕ ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА ЗНАЙОМИХ

І. Німчук, Едмонтон, Алта.

Перед виборами в Канаді

На понеділок 27 червня ц. р. розписані вибори до домініяльного, себто центрального парляменту Канади в Оттаві. У звязку з цими виборами слідне вже значне оживлення серед тутешніх політичних партій, яке буде очевидно ще більше зростати в міру наближування дня виборів. Але Канада — не Злучені Держави Америки, і зацікавлення виборами ніколи не буде тут таке широке і таке загальне, як наприклад у часі кожного вибору президента Америки. Бо хоч величиною свого простору Канада не уступає Злученим Державам, та в порівнанні до них вона ще дуже рідко заселена і має величезні території, що, бодай покищо, на заселення людьми не надаються. 13 мільйонів мешканців Канади розкинених по широчезних просторах, ґусто-часто ще зовсім не культивованих — це не 150 мільйонів американців, що живуть у великій мірі в мільйонових містах та великих промислових осередках. Про ролю Америки в міжнародній політиці та в господарському житті, про її провід в оборонній акції — боротьбі проти большевицької загрози для всього світу, говорити не приходиться. Проте й Канада, хоч домінія Англії, починає від довшого часу теж і на тому полі самостійно діяти; її голос на міжнародній арені щораз частіший і виразніший.

Теперішні вибори в Канаді мають своє значіння вже тому, що не є байдужою справою, яка політична партія здобуде з них більшість і тимсамим які люди очолюватимуть новий уряд цієї демократичної держави та якими засадами вони будуть кермуватися у своїй державно-політичній і фінансово-господарській роботі. Це немаловажне також з тої причини, що Канада робить стомилеві кроки на шляху свого розвитку й поступу на всіх ділянках життя, і нема сумніву, що питома її вага зростатиме щораз більше також у світовій політиці та в світовому господарстві.

В недалеких виборах населення Канади має вибрати 262 послів проти 245 у попередній каденції. Збільшення числа послів на 17 пояснюється тим, що внаслідок поважного зросту числа населення прибули нові виборчі округи, а також тим, що в оттавському парляменті відтепер заступлена і нова, недавно об'єднана з Канадою, тепер 10-та провінція, Нова Фунляндія. Всіх управнених до голосування канадійців є коло 8 мільйонів; у порівнянні з посередніми виборами в 1945 р. число виборців зросло приблизно на 1 мільйон.

Що ж до самих виборів, то кандидатів на послів ставить тут пять партій: провідна від 14 літ ліберальна партія (досі 125 послів) — у 261 виборчих округах, друга по силі консервативна чи пак прогресивно-консервативна партія (досі 69 послів) — у 255 округах; ССФ (Кооператив Комонвелт Федерейшен — соціялістична), що мала досі 32 послів — у круглo 200 округах; партія суспільного кредиту (Сошел Кредит, досі 14 послів) — у кругло 100 округах, і прогресивна партія (комуністи) — в невідомому покищо числі виборчих округ. Поза цими головними партіями виставлять кандидатів ще деякі дрібні місцеві групи, а декуди кандидують на власну руку т. зв. незалежні кандидати. Всіх кандидатів зголошено вже досі коло 900, а що зголошувати їх можна до 13 червня, то можна рахуватися напевно з якою тисячкою кандидатів.

Наскільки можна зорієнтуватися, з найкращими виглядами до виборів іде ліберальна партія, що, як урядова партія, має деякі сильні атути в руках: це переведене недавно урядом обниження податків, з чого користають широкі кола населення, далі зручна закордонна політика, згідна з настроями й бажаннями величезної більшости канадійців, тощо. Але настрої мас, як відомо, такі змінливі, що покладатися на них уповні ніколи не можна. Так і тут годі заздалегідь передбачити, скільки виборців потягне за собою напр. прогресивно - консервативна партія, сильна особливо в баготолюдних східних провінціях, та які маси робітництва підуть за гаслами соціялістичної ССФ. Комуністична партія, що сховалася під невинною вивіскою прогресивної, по всім познакам, більшого успіху в цих виборах не осягне, як не мала їх і в попередніх.

Кандидати з українського роду.

Які ж українські кандидати виступають у цих виборах та які їх вигляди?

Коли взяти під увагу процентове відношення українців до числа всього населення Канади, то офіційно є в Канаді 2.66% на насправді 3.22% українців. Таким чином теоретично канадійські українці повинні б мати в центральнім парляменті Канади 7—8 своїх послів (у минулій каденції парляменту мали двох). Але що українське населення скупчене тут сильніше тільки в трьох провінціях, Манітобі, Саскачевані й Альберті, та, зрозуміла річ, не творить якоїсь окремої партії, а входить до існуючих канадійських партій, то на практиці таке число послів здобути дуже важко. Правда, найбільше тут залежить таки від нас самих: від ролі й впливу українців у тих партіях залежить, скільки українських кандидатів буде виставлених при цих виборах, а від нашої свідомости і праці, як і від праці самих кандидатів, їх вибір. Бо від зголошення кандидата до його вибору ще шлях далекий. Тут велику ролю може відіграти, попри все інше, також сила і впливи дотичної партії та популярність, зручність і деякі інші прикмети самого кандидата.

Як досі, маємо зголошених 8 кандидатів укранського походження до центрального парляменту в Оттаві: 3 з партії суспільного кредиту, 3 з С. С. Ф., 1 від лібералів та 1 незалежного (в окрузі Атабаска, Альберта). З партії суспільного кредиту кандидують: дотеперішній посол Антін Глинка з округи Веґревил, Альберта, Амврозій Голован зі східного Едмонтону (український кандидат виступає в цьому місті вперше) і Станислав Вовк із Саскачевану. Від ССФ кандидують: дотеперішній посол Теодор Запітний з окр. Давфин, Манітоба, д-р Карпець та Іван Ганочка, обидва з Саскачевану. Ліберальна партія виставила досі тільки одного кандидата українського роду, а саме адвоката Івана Дікура, і то в окр. Веґревил, отже проти А. Глинки, що заступав цю округу вже в двох каденціях. З консервативної партії нема зголошеного досі (і мабуть не буде) ні одного українського кандидата. Що ж до кандидатів українців з прогресивної партії, то краще, якби їх зовсім не було. Бодай не приносили б сорому українському імені.

Хто з вичислених вище кандидатів українського роду має вигляди бути вибраним, не нам судити. Багато залежатиме ще й від загальної виборчої фреквенції та від фреквенції українських виборців зокрема. Вже тепер читаємо в часописах передбачування, що в цьогорічних канадійських виборах не візьме участи від 25 до 35% виборців. Тут сама собою напрошується думка: чого то в таких обставинах можна би доконати, якби так виборці українського роду віддали у 100% свої голоси на українських кандидатів у всіх тих округах, де вони поставлені!

Вище ми згадали, що проти нашого заслуженого парляментариста посла А. Глинки виступає другий українець, кандидат ліберальної партії адв. І. Дікур. Можна дійсно жаліти, що українці в цій великій, провідній партії Канади мають такі слабі впливи, що вона виставила тільки одного кандидата українського роду. А ще гірше, що вони допустили до виставлення того канди-

(Докінчення на стор. 3-тій).

К. ПЕТРУС

СОВЄТСЬКІ АРЕШТАНТИ

...ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОБДУРЕНИМ ЧЕРВОНОЮ ПРОПАҐАНДОЮ.

43)

Схопившись руками за свою сивіючу кучеряву голову, він жалісним голосом продовжував:

— Ви розумієте, що я тут ось сиджу і спостерігаю за цей блатний шальман і думаю собі, що заки мене довезуть до якогось табір, то він, цей шальман, від мене не залишить не тільки останній кальсон, а навіть остання печінка! Вони вже таки да грали в карт на мій чобіт, а мені, натомісць, дали ось оці старі калоші!

І він показав мені свої босі ноги і старі, драні калоші:

— Ай-вей, це ж не люди, а щось просто таки надприродне! І мені це треба було? Мені потрібний був цей самий Біробіджан? Ах, як я помилився!

Він знову вхопив себе за голову обома руками і став погойдуватись сюди й туди.

Мені стало його жаль. Я сказав:

— Я вас дуже розумію і співчуваю вам, але помогти нічим не можу. Майте на увазі, що це ще не все. Вам як сіоністові, доведеться багато перетерпіти за свою віру і за святкування суботи, якщо ви станете пильно додержуватись свого закону. А цього в таборах не терплять... За минулий час, перебутий мною в ув'язненні, я мав змогу спостерігати непримиренну ворожнечу між жидами і юдеями... Ця ворожнеча може торкнутись і вас.

— Чекайте, чекайте, — урвав він, хапаючи мене за руку, — як це ви розрізняєте жидів від евреїв?

— Жиди — це віруючі люди, а евреї — атеїсти, большевики, — відповів я йому коротко.

— Дуже ориґінально ви сказали! Дуже правильно!.. Але за віщо ж вони можуть ненавидіти мене, якщо я не робитиму їм зла? — здивовано спитав сіоніст.

— Вони ненавидять вас за те, що ви, сіоністи, хочете вашу історію потягти назад до часів Єздри і Новуходоносора і разом із нею закам'яніти в тисячолітніх і марних сподіваннях Мессії, — продовжував я пояснюти йому. — А ви, клянете їх за те, що вони відступили від своєї релігії, стали безбожниками й інтернаціоналістами і вже почали „розпливатися" в совєтському суспільстві. Якщо все людство стане колись совєтським, тоді прийде капут не тільки жидівству, але й еврейству. Так думають ваші однодумці жиди... і ваші противники евреї. І коли один відсоток еврейської крови розчиниться в 99 відсотках крови решти людства, тоді з цієї атеїстичної комбінації і з'явиться вічно-живуча людина, біля ніг якої сяятимуть безсмертні електрони, а над головою — зоряні безодні всесвіту...

— Ах, перестаньте сказать! — спалахнув мій співрозмовець, уриваючи мою іронію, — я нічого цього не хочу знати... Я не хочу ні „зачинятись", ні „розчинятись", ні сяяти, ні трепетати!.. Здоров'я у мене слабе, психологія й нерви мені потріскали, а цей блатний шальман доведе мене до останньої точки „тремтання".

І він знову, майже плачучи, заскиглив:

— Ах, як же я, дурень, помилився!

КАВКАЗЬКІ АНАХОРЕТИ.

Архітект-маляр Єлисеєв учився в Москві й Римі, мав подвійну вищу освіту, чудово грав на скрипці, знав три европейські мови, до большевицького перевороту ставився неґативно, хоч і примушений був працювати на повоєнному будівництві в Наркомвоенморі.

1925 року з якихось причин його покинула дружина і він, розчарувавшись „поточним" життям, удався до богошукання. Після недовгих, але настирливих шукань, він дійшов висновку, що Бог найпевніше розкритий християнською релігією, а ця релігія — вченням і життям перших християн до Костянтинівського періоду.

Пересвідчившись у цьому, Єлисеєв вирішив покінчити своє світське життя і шукати притулку в якихось пустельних місцях, далі від людей, сучасного „православія" і большевицької влади.

Після певного вагання він, нарешті, замкнув свою багату квартиру з дорогими картинами, килимами, старовинними меблями, закордонним роялем, цінними колекціями старовинного малярства і монет, ключа кинув у Москваріку, сів на Сочинський потяг і опинився на Кавказі.

Тут, в Абхазьких горах, поблизу Цебельди, Єлисеєв знайшов старезного пустельника, приєднався до нього, як послушник, збудував собі невелику келійку і став жити в молитві, праці й самотині, керуючися вказівками й навчанням старого.

Перші часи йому було дуже тяжко. Літом доводилось фізично працювати на огороді, вирощувати овочі й коріннеплоди, восени забагато кілометрів збирати в горах дикорослі яблука, груші, каштани, горіхи, сушити й заготовляти їх на зиму. А взимку, коли глибокий сніг засипав гірські стежечки й дороги, і з зовнішнім світом на кілька місяців уривався всякий зв'язок, він приходив до свого старого, що жив на віддалі двох кілометрів і скаржився на нудьгу та тугу за Москвою, що опановували його... Але на другий рік він відчув себе краще, фізична праця вже не пригнічувала його, як раніш, а втішала й заспокоювала, а збирання лісових овочів і плодів стало здаватись йому поетиною розвагою. Взимку він також знайшов собі працю: виробляв із дерева ложки, а в міжчасі між працею писав спогади і теологічні трактати.

(Дальше буде).

Йосип Гірняк.

Велике українське свято у Карнегі Голл

Хто був 29 травня у Ню Йорку на імпрезі „Гомін України" — ніколи не забуде того великого свята, яке пережили українці на вільній землі Вашингтона.

Величава театральна заля, у центрі Ню Йорку вщерть заповнена кількатисячним глядачем завмерла, коли відчинилась завіса і на кону побачила усім нам дорогу картину із нашої історії: В'їзд Богдана Хмельницького у Київ. Хиба міг хто-небудь із нас присутніх на цьому великому святі — театрального видовища не пережити ще раз трагедії незабутнього українському серцю великого гетьмана Івана Мазепи? Століттями вривають із нашої пам'яті образ цієї людини. А ось він перед нами живий, складає присягу вірності нашим сьогоднішнім мріям і таким неосяжним ідеалам. У кого із присутніх 29 травня у Карнегі Голл не пролились сльози — зворушення від молитви-туги за рідним краєм, із безсмертного „Запорожця за Дунаєм"?

І ось чудо! Перед нами на кону ті образи із нашого героїчного минулого відображують — за кількома тільки виїмками — не так звані фахові сили, — а молоді ентузіясти-аматори театральної гри.

Яка любов і трепет бренить із їх грудей і очей!! Яке це велике свято вони переживають і примушують нас, кількатисячну масу глядачів, пережити його разом з ними! Оце є справжній театральний секрет. Чуєте артисти театрів? Ось там у Карнегі Голл, оці ентузіясти впіймали цей секрет, як невловиму жар-птицю!

І це не важно, що наше фахове, театральне око могло зауважити несмілий крок, чи жест того чи іншого виконавця. Та це ж люди інших професій і призвань. Але яка у них безпосередність, простота привабливість, що є такою рідкою прикметою у фахівців театру! Чи балетні групи наших оперових театрів можуть похвалитися стрійністю і чіткістю танку, яку ми бачили у виконанні американців українського походження у цій прекрасній виставі. Чи хори наших оперових театрів блистять такою привабливістю молодечих і чистих голосів, які ми почули із грудей комбатанської молоді, якої фахом не спів? З якою глибиною і любов'ю до джерельности опрацьований стиль історичного костюму! З яким знанням і майстерністю скомпоновано, підібрано, оброблено і виконано наші пісні! Тут не можемо не схиляти своєї голови перед сіньйором нашої музики п. М. Гайворонським і його учнем п. Марусевичем.

На рідних землях, особливо на Великій Украні, багато ми бачили самодіяльних вистав. Вони мали до свого розпорядження великі матеріяльні бази, ними керували визначні мистці театру, але їхня „казьонщина" і пропагандивна показність не захоплювали глядача. Тут сидячи у залі, ми новоприбулі з Европи, злились з масою американських громадян і наші серця переповнилися гордістю.

Не наше завдання давати у цих стрічках критичний аналіз, це напевне зроблять покликані до цього фахові критики. Ми хочемо тільки висловити свою подяку і захоплення ініціяторам, керівникам і виконавцям за цю естетично-мистецьку насолоду, яку ми пережили на цьому фестивалю. Це був один із тих моментів, які трапляються дуже рідко у житті людини. Перший подібний момент був пережитий автором цих стрічок під час вистави: „Гайдамаків", Шевченка-Курбаса у 1921 році в Оперному Київському театрі. Ця вистава була виконана у столиці України найкращими акторами, композиторами і великим режисером Л. Курбасом. Це було епохальне свято великих майстрів українського мистецтва. Коли у тому святі нас потрясло геніяльне слово Шевченка і мистецтво театру, то у 1949 р. у цій американській митрополії світу нас зворушила самодіяльна народна творчість. І тому вона такої ваги для нас, що це був твір не майстрів сцени, а ентузіястичної молоді, яка отсим духовим святом зложила свою шану нашій славній минувшині.

Після вистави підійшов я до старенького земляка, який вже біля 40 років живе тут в Америці. Вітаючись, він зі сльозами на очах сказав: „Ми американці пережили сьогодні найбільше мистецьке свято, яке досі доводилось бачити"...

Ми новоприбулі теж очаровані тим успіхом старих піонірів.

Слава і честь Вам, молоді ентузіясти української культури на вільній американській землі!

ПЕРЕД ВИБОРАМИ В КАНАДІ

(Докінчення зо стор. 2-гої)

дата проти Глинки. Куди краще було б, якби ліберальна партія виставила була свого українського кандидата в іншій окрузі, де український елемент теж чисельно сильний і міг би запевнити йому перемогу. Таких округ є багато, чого доказом можуть бути вибори до провінціональних соймів, у яких українці мають 11 послів: 5 у Манітобі, 4 в Альберті і 2 в Саскачевані.

Та проти кандидатури Глинки йдуть не тільки лібералі, але й інші сили. Ось комуністичне „Українське Життя" (Торонто) бе просто на тривогу і в алярмовій передовій статті п. з. „Повалити фашиста Глинку!" закликає своїх прихильників не допустити до його вибору за всяку ціну. В тій статті наші комуністи пишуть виразно, що коли прогресивна (чи пак комуністична) партія не виставить в окрузі Вегревил свого кандидата, то її члени і прихильники мають працювати так, щоб ударемнити поновний вибір Глинки. Очевидно власного кандидата комуністи там не ставлять, тому ясно, кого вони думають підтримати. На цей комуністичний визов повинні всі національно думаючі українці дати в дні виборів належну й гідну відповідь. Ми віримо, що так і станеться.

А загальне становище всіх виборців українського роду в Канаді повинно бути таке: працювати так, щоб число українських послів в Оттаві не тільки не зменшилось, а навпаки — бодай подвоілось. Це ми повинні осягнути не тільки з огляду на число українських виборців. Цього вимагає також наша честь і наша національна гідність, як четвертої по числу й силі мовної групи в Канаді.

НАШІ МИСТЦІ У НОВОМУ СВІТІ

(Розмова з Сергієм Литвиненком)

Недавно була в „Свободі" довша згадка Вол. Дорошенка про нашого відомого скульптора Сергія Литвиненка, з нагоди 25-ліття його мистецької і педагогічної праці. Довідавшись, що наш мистець уже приїхав у вільну країну Вашингтона і замешкав у Ню Йорку, я відвідав його на новосіллі, щоб згадати минуле і поговорити про пляни на майбутнє.

Памятник на могилі **Івана Франка** у Львові, збудований 1933 р. скульптором **Сергієм Литвиненком.**

Застаю Сергія Литвиненка за працею.

— Бачу, що Ви не тільки мешкання найшли, але й глиню роздобули і вже працюєте, маестро, — кажу, вітаючись.

— Ще по-правді не працюю — каже Литвиненко, усміхаючись, — але приготовляюсь до роботи, тобто покищо приготовляю матеріяли-сирівці, щоб перевести керамічні досліди глини, глязури й фарб.

— Чи сподієтеся найти тут можливості продовжати свою мистецьку працю?

— Думаю, що так. Автім, я тут щойно кілька тижнів і ще не було змоги зорієнтуватися якслід у новому світі. Але я є доброї думки. Різьби, як і малярські твори, всюди находять своїх любителів. Також на керамічні вироби, зокрема на українську мистецьку кераміку попит буває всюди. Можливо буде він і в Америці.

— У мене така думка: стоять у Львові Ваші памятники наших великих людей, чи памятники героям, борцям за свободу, наприклад, у Раві Руській, в Яворові, то чи не могли б вони станути й тут, в Америці, в місцях більшого скупчення українців.

— Мені особисто жаль, що війна не дозволила виконати мого проєкту памятника князеві Володимирові Великому, що мав станути на площі св. Юра у Львові, чи проєкту іконостасу для манастиря о.о. Василіян у Жовкві.

— Справді, скільки то здобутків українського духа на рідній землі і його нових творчих задумів звела вніверець воєнна завируха і її злощасні наслідки. Тепер українці розсіяні по всьому світу і всюди треба нам творити нові національні цінності, щоб єднати українські душі, будити надію, скріпляти віру. Це ж в першу чергу завдання українських мистців.

— Я свідомий того — каже Литвиненко — що українські мистці-малярі, різьбарі, поети, письменники, музики, актори мусітимуть часто, бодай на початках, працювати і не в своїй професії, і не одному з них доведеться важко здобувати свій „хліб насущний", але, одночасно, я певний того, що українські мистці за всяких умов будуть старатися збагачувати українську, національну по змісту і формі, культуру, зокрема в Америці, бо тільки на вільній хоч не своїй землі може тепер свобідно виявитися український творчий дух.

— А згодом може пощастить нам зорганізувати тут — продовжує проф. Литвиненко — і

Робітня проф. скульптора Сергія Литвиненка. (Німеччина, табор ДіПі, Карльсфельд.)

Українську Мистецьку Студію, на зразок Вищої Образотворчої Студії, яка існувала при Інституті Народньої Творчости у Львові. Ми ж маємо тут уже поважні мистецькі сили, як: Андрусів, Бутович, Гординський, Козак, Малюца, Осінчук, Січинський, Шрамченко; деякі з них мають за собою і довшу педагогічну практику.

— Треба сподіватися, що зацікавлення громадянства до справ рідної культури й рідного мистецтва буде й далі зростати і наші, мистці находитимуть належне зрозуміння і піддержку для своєї творчої праці так нашої давнішої як і нової еміграції.

Яро Заремба.

ОСТАП НІЖАНКОВСЬКИЙ

(В 30-ліття Його трагічної смерти).

Дня 31 травня 1949 року минає тридцять літ, як по уступленні Галицької Армії перед переважаючою армією Галера, згинув, розстріляний поляками, Великий Громадянин стрийської землі, бл. п. о. Остап Ніжанковський.

Була це на тодішні часи на галицькому ґрунті така небуденна постать, що годі цей сумний ювілей поминути мовчанкою і не пригадати Світлу Постать Покійника, старим громадянам на згадку, а молодому поколінні на взір людини — справжнього патріота.

Покійник належав до групи працівників д-ра Евгена Олесницького, д-ра Антона Гарасимова та д-ра Єроніма Калитовського, які орали в літах 1895-1918 стрийську народню ниву. Був парохом села Завадова з дочерними церквами в Голобутові та Нежухові. Часто гостив у себе пок. Івана Франка, який приїжджав до Голобутова „на рибу" до своїх товаришів, Рогульського (батька полковника У. С. С.) та Корінського. Був основником „Молочарського Союзу в Стрию (пізнішого „Маслосоюзу"), Спілки збуту худоби, Задаткової Каси, та багато культурних та освітніх товариств в Стрию.

В 1911 р. улаштував пропамятну хліборобську виставу в Стрию і тоді гостив у себе Миколу Лівицького, „батька української Артілі". В часі побуту на Великій Україні, автор згадки бачив портрет о. Ніжанковського в сальоні „батька артілі". Брав участь в делеґації на похороні славного композитора М. Лисенка в Києві і був головою комітету величавих похоронів д-ра Евгена Олесницького, якого тіло спроваджено з Відня. Коли д-р Антін Гарасимів вів в Стрийщині працю політично-організаційну, то о. Ніжанковський провадив як голова „Сільського Господаря" — економічну. Був довгі літа віцемаршалком повітової ради в Стрию, але відмовлявсь кандидувати до сойму чи парляменту.

Попри всесторонню громадську працю находив вільні хвилини ще й для музики. Спадщина по нім як композиторові не дуже велика, але цінна. Його „Гуляли-гуляли", „Піскар" та „З окрушин" не сходять і досі з репертуару наших хорів.

Мало кому відомо, що побіч бл. п. полк. Дмитра Вітовського належав Він до тих, що висвободили з тюрми Мирослава Січинського. Займався „фінансовою" сторінкою цієї акції.

Покійний любив українське Січове Стрілецтво, а головно приятелював з молодшим від себе тоді композитором Михайлом Гайворонським, основником оркестри Українських Січових Стрільців. Коли в 1917 році улаштовував Ніжанковський в лісі „Березина" під Голобутовом коло Стрия поминки по похованих там героях, то тоді запросив до цего свята хор та орхестру У. С. С. По відправі гостила хата Ніжанковського в останнє понад сто осіб, а господар дому задиригував собі тоді хором У. С. С. „Гуляли-гуляли", не предчуваючи, що так трагічно скінчить. Покійника поховали в гробівці бл. п. д-ра Евгена Олесницького, де і досі гостює, бо поляки не дозволили на перенесення тлінних останків до власного гробу.

„Не повезло" і синам Покійника. Степан помер в 1926 році по повороті з Італії, куди їздив як член Цезусу. Та коли тіло Степана везли автом зі Львова, то стався дивний инцидент. В Стрию, коли авто переїжджало з домовиною коло місця, де розстріляли Батька-Остапа, авто „сіло" на всі чотири колеса. Стрий довго не міг забути цього інциденту! Другий син, знаний композитор Нестор Ніжанківський, помер в 1940 р. передчасно на еміграції і похований в Лодзі. На гробній плиті написали товариші-скитальці: „Україно! Україно! Он де Твої Діти!". Наймолодший інж. Богдан Ніжанковський помер також в молодому віці на скитальщині в Німеччині, в таборі в Реґенсбурґу і там похований.

Ще додам, що важне для історії, а саме те, що пок. о. Ніжанковський в дні 3 вересня 1914 передполуднем заприсягав в Стрию на площі коло 33 „ляндвер"-реґіменту Українських Січових Стрільців.

Цих кілька слів пересилаю з далекої чужини в 30-ліття геройської смерти на могилу бл. п. о. Ніжанковському Остапови, який при розстрілі перед самою сальвою ще вспів вимовити: „Ще не вмерла Україна"!

Андрій Кігічак,
Абердін, Мериленд.

СЛОВО

До Братів і Сестер за океаном.

Ще не так то давно в огні палаючої України наш нарід, діди, бабусі, батьки та матері з маленькими діточками в останнє цілували пороги своїх хат і Рідну Землю та й беручи грудку тої святої Землі у торбину як найдорожчий скарб-талісман і пускалися в далеку, чужу сторону, покидаючи Батьківщину. А між ними, як на диво, шкандибали на скитальщину й недобитки недавнього славного минулого **Українські Інваліди.** Ряди їх поповнялися та й ще поповняються жертвами другої світової війни та нових визвольних змагань.

Так вже четвертий рік тиняються жертви війни, українські інваліди, вдови та сироти по упавших борцях, тиняються без притулку, у нелюдських умовинах життя на скитальщині. Українська еміграційна громада допомагала цим жертвам воєн чим могла і як могла, але тепер її ряди зовсім прорідились, працездатні люди виїжджають на роботу за море, а ми українські інваліди остаємося тут без захисту, без матеріяльних засобів до життя, у чужій, непривітній країні між голими скелями льодових Альп. І маєво непевного завтра давить нашу душу та грозить цілковито тут загинути або бути насильно вивезеним. Щемить серце, питаючись німого окруження: невже ж не вільно буде на вольній нашій Україні зложити тіло недобите? — Душа ж бо наша там що днини, вона й остане там на віки.

Ще одна надія остала в нас як ясний промінь у тьмі непроглядній, а це надія наша на Вас.

на Вас. Ви одинокі, що можете нас урятувати і ми віримо, що врятуєте. *Не останемо* тягарем ані для Вас ані для українського загалу, бо чесною працею будемо заробляти на прожиток. Віримо, що фонди на таку благородну ціль ще знайдуться, а вам буде честь і слава та золотими літерами запишуть в історії української бувальщини всіх людей доброї волі, що спричиняться до цілого діла.

Рік-річно святкує українська громада, яка б вона й не була і де б вона й не знаходилась, память поляглих героїв, борців за волю України, то чейже не відсунуть у тіни забуття нас, живих памятників недавного славного минулого, памятників, що творять нерозривну цілість між Вами і тими, що вже відійшли від нас.

За Головну Управу Централі
Д-р А. Вусик
Голова Управи.
Інж. М. Ковальський
Секретар.

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

О. ГЕЦ

ШКІЦИ З БРАЗИЛІЇ

(ILHA DAS FLORES — ОСТРІВ КВІТІВ)

8) (Продовження)

В сучасний момент на терені Бразилії діє три українських організацій: Хліборобсько-Освітній Союз, Український Допомоговий Комітет, Товариство Прихильників Української Культури. Виходить три українські тижневики: „Праця" (в Прудентополісі), „Хлібороб" в Куритибі та „Наша Думка" в Сан Павльо.

Хоч українців у Бразилії нараховується коло 100 тисяч, вони не представляють собою великої потуги, порівняно до інших національних груп. Переважна їх частина зайнята є в хліборобстві і заселює інтеріори. Проте є також деякий відсоток, що вибився на поверхню не лишень торговельного і промислового, а також і інтелектуального та політичного життя. Понад сорок осіб українського походження скінчило Паранський університет. Є також в Куритибі два посли українського походження до Паранського парляменту.

Українська громада в Бразилії є досить добре зорганізована і тішиться доброю опінією в урядових колах. Це останнє наші люди цілком слушно вважають найбільшим досягненням і найкращою винагородою за свою працю, а тому дуже пильно вистерігаються кожного хибного компромітуючого кроку, котрий міг би кинути тінь на репутацію цілої громади.

В маленькому містечку в Парані перед кількома місяцями відбулася інавгурація нової радіостації, вибудованої за ініціятивою пароха місцевої греко-католицької церкви о. К. Примаи. Акціонерами тієї справи є не тільки українці, але також і бразилійці. Маючи великий запас українських плит, стація щоденно тішить своїх слухачів творами найвидатніших українських композиторів.

В Куритибі імпрези українського хору і танечного гуртка все є невідємною частиною концертових програм на різних національних бразилійських святах і проходять з великими успіхами.

Мораль і звичаї.

Під оглядом моральним та звичаєвим Бразилія знаходиться під впливами законів тої гарної і строгої епохи, котра в інших країнах відійшла вже в царину минулого. До збереження цих законів у звичайній мірі спричиняється загальне наставлення урядових чинників, що застерігають собі право рішуче втручатися в родинні і особисті справи громадян, коли нехтується моральні і родинні обовязки.

Наприклад, дівчина має право поліційним порядком домагатися шлюбу з хлопцем, що увів її в нeславу, котрого, в разі категоричної відмови, карають увязненням:

Дітей, навіть не злочинців, а тільки таких, котрі попросту виломлюються спід дисципліни і батьківського авторитету, на скаргу і бажання батьків забирають до спеціяльних поправчих закладів, звідки вони виходять лишень після поправи і набуття певного фаху. Одночасно і батьків за невиконання обовязків і погане ставлення супроти дітей, позбавляють батьківських прав, і дітей від них забирають. Робиться це дуже просто, без складних судових доходжень і зволікань.

В деяких містах для молоді існує поліційна година, і закохана пара, зловлена на лиричнім підпиранні мурів у заборонений час, поліційним ав-
том відправляється до станиці і мусить пересидіти там цілу ніч до ранку.

Всі ці і поважні і часом наївні заходи роблять своє діло і у всякому разі постійно пригадують людям про пошану до певних традицій та обовязків і стримує впливи розкладових чинників, так небезпечних у південному підсонні...

Для дівчат і жіноцтва існує цілий ряд недрукованих приписів і норм, які шануються нарівні з державними законами.

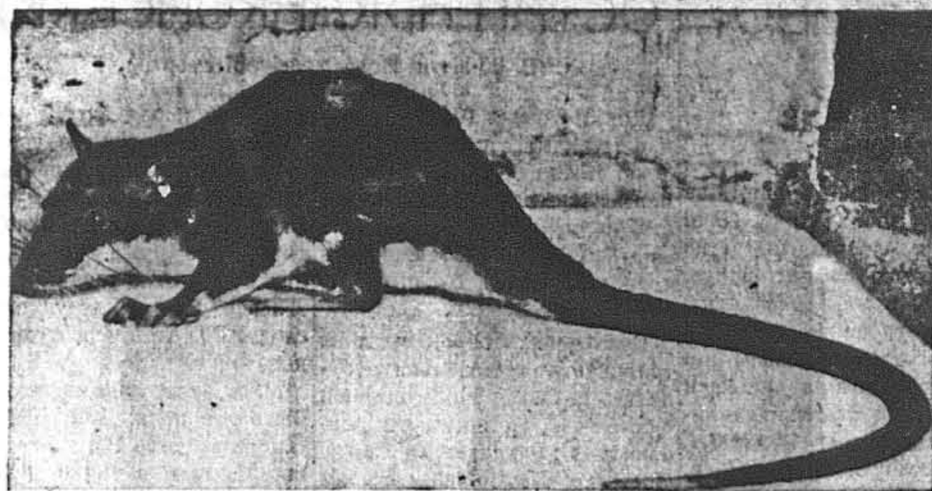
Шануюча себе жінка йде вулицею, замкнена і зосереджена, не кидаючи поглядами по сторонах. Вона не сміє заговорити до незнайомого мужчини, навіть у такому разі, коли річ іде пра адресу лікаря чи поліційної станиці. Жінка не сміє говорити голосно, а засміятися до мужчини — вважається верхом непристойности. Недопустимим є запросити мужчину до хати, навіть на короткий час, коли жінка є сама дома. Якась необережність, часом навіть невинна, котра дає привід до пльоток, і може кинути тінь на репутацію жінки, осуджується дуже остро. Тому для уникнення непорозумінь на різних забавах, навіть в тісному колі друзів і кревних, жінки сідають окремим гуртком, навіть часом в іншому покої. Вбивство за подружню зраду, коли така є доказана — не карається.

Розвід у Бразилії є справою виняткобо тяжкою, але натомість, коли є випадки зради чи нехтування обовязків, дуже легко досягається сепарація поліційним порядком, при чому справи маєткові розвязуються в цілковиту користь покривдженої сторони.

Але при тому всьому існує тут один дивний звичай, котрий неофіційно дозволяє на цілковиту ігнорацію всіх приписів і законів протягом одного тижня в році в тижень карнавалу. Карнавал — тиждень мясниць перед Великим Постом — є найулюбленішим святом бразилійського населення і все проходить винятково бучно і весело. Установи і підприємства не працюють. Вечорами вулиці міст і містечок переповнені замаскованими і перебраними людьми різного віку. У всіх прилюдних льокалях гремить музика і повно танцюючих. Шал веселости і легковажности непереможним виром захоплює найхолодніші серця.. Багатші люди з провінції на свята карнавалу виїжджають до великих міст, не числячись з витратами цієї забави. Одинокою мрією і розрадою богатьох бідних заробітчан є той славний тиждень, коли він може прогуляти цілий рік праці і жорстокої ощадности. Громадська, родинна і урядова контроля в дні карнавалу сліпне і глухне, але проходить негайно до памяти в перші дні по-карнавального „похмілля від лементу пресових повідомлень про банкротства, крадіжи, розтрати, вбивства і самогубства дівчат. Одначе, це жорстоке протверезіння не буває таким довгим і таким повчальним, щоб рік його памятати. Історія повторяється, і в наступному карнавалі все зачинається від початку.

На чужe подвіря в Бразилії засадничо без дозволу господарів не заходиться. Відвідувач зупиняється перед брамою і плескає так довго в долоні, аж поки не вийде хтось із господи і не запросить до хати.

(Дальше буде).

ЧИ НЕ ЗАДОВГИЙ ХВІСТ?—Це звіря це порода опосума. Зловлено його на овочевій плянтації в Коста Ріко. Це надзвичайна рідкість його побачити в неволі. Одинокий зоологічний город в Бронксі має це звіря на показ. Доглядач каже, що в неволі цей довгий хвіст цілком злишни і тільки завдає власникові багато клопоту.

С. Курилів.

ЗЕМНИЙ РАЙ

Кажуть, що часи Адамового раю вже минули... І ще кажуть, що тепер погано жити на світі, що тісно, ненависно, люди не ті, що колись були, а ніби то інші, гірші погані і таке інше.

Подумати — то часи земного раю зовсім не минули і люди як люди, такі самі як колись були, а тільки більше лахів придбали на своє немічне, грішне тіло. Отже рай маємо, тільки біда, що деякі несовісні одиниці стараються його обезвартіснити і опоганити. Тимчасом воно так не є, не було і не буде. Бо як би мені сьогодні хтось сказав, що в Советах немає земного раю, то я уважав би таку особу як не нахабною, то щонайменше контршкідливою, лютим ворогом працючого люду...

Рівно ж деякі часописі, що галасують про пекло та голод в Советах, уважаю за — так би сказати — непоправних шкідників совєтської влади.

Приміром, пишуть такі неправдиві вістки, що в Совєтським Союзі голод!... Як таке можливе, щоб в раю та голод був?!

„Злостная пропагандішка" — от що.

Та ж виразно, чорне на сірому пише і наказує совєтська влада, щоб народ збирав гнилички, сливочки, дерен, свербивус, кінські каштани, кропиву, жолудь. Щоб нічого, мовляв, не марнувалось.

А що ви думаєте, що влада з цих „продуктів" самогон гонити буде? Власне що ні, це буде достоїтно райська пожива, вегетаріянська, так би мовити.

Мір праотець Адам з Евою живитись в раю яблуками і жити, — можуть совєтські громадяни жити і живитись свербувусом, гниличками, каштанами, та кропивою.

Адам — кажеться — не знав, що в кропиві за смак, а совєтські громадяни найдаються тих марципанів, смакують, аж очі вилазять.

Врешті зо збіжжям багато клопоту: управляй землю, сій, поли, коси, звози, молоти, вези до млина і аж тоді вже можна щось спекти, як ніхто не бачить.

А тут: посадив дубчака, тай гадки не маєш, — закопав каштана, тай свищеш, він самий рости і родити буде. Пропарцаєш трошки земельки, вложив в ямку свербивуса і — дійся воля Сталінова, можеш насліпо в комуну манджати... І не боїшся, що твою працю град виб'є, сонце спалить, що змерзне, замокне... Не ореш, не сієш, не волочиш, тільки сидиш з заложеними руками тай інтернаціонал мугикаєш...

Колись давно хвалився Гаврило Прокопенко перед жінкою:

— Ех, жінко, наша пшеничка в сіножатах, дякувать Богові, як лава!

А тепер:

— Товаришко Фльондровно, наша кропива на городі вже в коліно пішла, а свербивус на горбку так зацвів, як за царських часів мак!

А там знову Грицько Ударник, довбаючи пальцем в носі, зазирає на дуба, радісно зітхаючи:

— Дякувать нашому садівництву і ясному сонічку Сталінові, буде урожай цього року... Дуб всіяний жолудям..

А Семен Стахановщик моргає нишком на сосну:

— Ех... ти зелено-вродлива... Коли б так тебе перемолоти на трачовиння... (Тут раптом вкусився за язика і боязко оглянувся).

Отже кругом земний рай. Куди не глянеш, всюди плянтації кропиви, кінських каштанів, свербивусу, жолудя.

І через літ п'ять, перевиконаних через три, зникнуть накриття тіла. Зникнуть сорочки, убрання, чоботи, капелюхи, а запанує широколистий товариш Лопух, на дерев'яному лику...

І буде як в раю.

А колись як Максим Комунарченко поїде з буржуазної, ненависної Америки до Советів у відвідини, немало здивується гостинності своїх земляків. Комунарченка посадять на китайський спосіб на голій землі (столів не буде) в руку дадуть молоток, а перед ним поставлять миску кінських каштанів.

— Їдж... їжде!...

Комунарченко гопне молотком каштана, а каштан з-під молотка вріже Комунарченка в носа, аж червоний інтернаціонал потече...

Потім подадуть жолудь, а так свербивус, а на кінець трачовиння з липи. Як видержить його шлунок, він втече назад в буржуазну Америку, а захопившись совєтським раєм, буде управляти на своїй фармі бузину, німицю і чемерицю, щоб було чим годувати тутешніх комуністів...

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. С.

ТАРЗАН, ч. 2106. Лють примітивної матери.

Коли Каля прийшла на місце, де Тарзан найшов її дитину, її бистрий нюх підхопив запах ненависної речи-людини.

Вона злучила „людину-річ" з своєю втратою і примітивна мати почала пошукування.

Тарзан, вийшовши з дому Блейка, почав пошукування малпячого роду загубленої дитини.

Одначе Каля, побачивши свою дитину на руках „людини-речі", попала в страшенну лють.